

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZYRODY KLASA 4b

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
Dział 1. Poznajemy warsztat przyrodnika							
				Uczeń:			
1. Przyroda i jej składniki	1. Poznajemy składniki przyrody.	- wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej - wymienia dwa elementy przyrody ożywionej	- wyjaśnia znaczenie pojęcia przyroda - wymienia trzy niezbędne do życia składniki przyrody nieożywionej - podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka	•	- wymienia cechy ożywionych elementów przyrody - wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka	- podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną - klasyfikuje wskazane elementy na: ożywione składniki przyrody, nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka	wyjaśnia, w jaki sposób zmienia się przyroda
2. Jak poznawać przyrodę?	2. Jakimi sposobami poznajemy przyrodę?	- wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata - podaje jeden przykład informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom - wyjaśnia, czym jest obserwacja	- omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata - wymienia źródła informacji o przyrodzie - omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń	•	- porównuje liczbę i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów - wymienia cechy przyrodnika - określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody - omawia etapy doświadczenia	- wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze - wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem	- przeprowadza doświadczenia i eksperymenty, zapisuje je i wyniki - wyjaśnia, o co chodzi w niektórych doświadczeniach i używa dwóch doświadczeń
3. Przyrządy i pomoce przyrodnika	3. Przyrządy i pomoce ułatwiające prowadzenie obserwacji.	- podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie - przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki - dokonyuje pomiaru z wykorzystaniem taśmy mierniczej	- wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu - przyporządkowuje przyrząd służący do prowadzenia obserwacji do obserwowanego obiektu - wymienia propozycje przyrządów, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie - określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów - opisuje sposób użycia taśmy mierniczej	•	- planuje miejsca dwóch obserwacji - proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu - wymienia najważniejsze części mikroskopu	- planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie - uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji - omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej	przygotowuje temat innych p. służących do p. obserwacji, np. obiektów lub g.

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
4. Określamy kierunki geograficzne	4. W jaki sposób określamy kierunki geograficzne?	• podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokręgu • wyznacza – na podstawie instrukcji słownej – główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu	• podaje nazwy głównych kierunków geograficznych • przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych • określa warunki korzystania z kompasu • wyjaśnia, co to jest widnokrąg		• omawia budowę kompasu • samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu • wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie • posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu	• podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych • porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu • wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich	• omawia sposoby wyznaczania kierunków geograficznych na podstawie położenia Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu
	5. Określamy kierunki geograficzne za pomocą kompasu i gnomonu.	• określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu, czyli prostego patyka lub pręta, w słoneczny dzień					
Podsumowanie działu 1		6., 7. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Poznajemy warsztat przyrodnika”					
		Dział 2. Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze					
		Uczeń:					
1.Substancje wokół nas	8. Otaczają nas substancje.	• wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów • wskazuje w najbliższym otoczeniu po dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych	• wymienia stany skupienia, w których występują substancje • podaje dwa przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym • porównuje ciała stałe z cieczami pod względem jednej właściwości, np. kształtu	•	• wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej • podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych i cieczy oraz gazów	• klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości • wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość • porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów • opisuje zasadę działania termometru cieczowego	• uzasadnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej • przedstawia stanowisko przyrodnicze, dające podstawę do poznania zjawiska

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
2. Woda występuje w trzech stanach skupienia	9. Poznajemy stany skupienia wody.	- wymienia stany skupienia wody w przyrodzie - podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia - odczytuje wskazania termometru - wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie	- omawia budowę termometru - wyjaśnia zasadę działania termometru przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wykazujące: - wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody - obecność pary wodnej w powietrzu - wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody	•	- wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania - formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń - przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru	- dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu - podaje znane z życia codziennego przykłady zmian stanów skupienia wody - przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie	- przedstawia stany skupienia wody w przyrodzie - opisuje krążenie wody w przyrodzie
3. Składniki pogody	10. Poznajemy składniki pogody.	- wymienia przynajmniej trzy składniki pogody - rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów - wyjaśnia, dlaczego burze są groźne	- wyjaśnia, co nazywamy pogodą - wyjaśnia pojęcia: upał, przymrozek, mróz - podaje nazwy osadów atmosferycznych	•	- podaje, z czego są zbudowane chmury - rozdziela rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach - wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne - wyjaśnia, jak powstaje wiatr	- wyjaśnia, jak tworzy się nazwę wiatru - rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów - wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów	wyjaśnia rodzaje opadów i osadów atmosferycznych
4. Obserwujemy pogodę	11. Obserwujemy pogodę.	- dobiera odpowiednie przyrządy służące do pomiaru trzech składników pogody - odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego - na podstawie instrukcji buduje wiatromierz	- zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną - omawia sposób pomiaru ilości opadów - podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody	•	- wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych - dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody	- odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych - określa kierunek wiatru na podstawie obserwacji	na podstawie obserwacji przedstawia – prognozę pogody

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
	12. Obserwacja i pomiar składników pogody.	- odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody - przedstawia rodzaj opadów za pomocą symboli	- buduje deszczomierz na podstawie instrukcji - prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody - określa aktualny stopień zachmurzenia nieba na podstawie obserwacji - opisuje tęczę				
5. „Wędrówka” Słońca po niebie	13. „Wędrówka” Słońca po niebie.	- wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, zachód Słońca - rysuje „drogę” Słońca na niebie - podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku	- omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokregiem - omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia - wyjaśnia pojęcia: równonoc, przesilenie - omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku		- określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza - określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia - wyjaśnia pojęcie górowanie Słońca - omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokregiem w poszczególnych porach roku - podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku	- omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia - porównuje wysokość Słońca nad widnokregiem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku	podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości o temperaturze i o ubraniu, pielęgnacji i ustawienie bu
	14. Jak zmieniają się pogoda i przyroda w ciągu roku? – lekcja w terenie.						
Podsumowanie działu 2			15., 16. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze”				
Dział 3. Poznajemy świat organizmów							
			Uczeń:				

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
1. Organizmy mają wspólne cechy	17. Poznajemy budowę i czynności życiowe organizmów.	• wyjaśnia, po czym rozpoznaje się organizm • wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów • omawia jedną wybraną przez siebie czynność życiową organizmów	• wyjaśnia pojęcia: organizm jednokomórkowy, organizm wielokomórkowy • odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od organizmów wielokomórkowych • podaje charakterystyczne cechy organizmów • wymienia czynności życiowe organizmów • rozpoznaje na ilustracji wybrane organy/narządy	•	• omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych • charakteryzuje czynności życiowe organizmów • omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego	• podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy, np. ruch, wzrost • porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym	• omawia po
2. Organizmy różnią się sposobem odżywiania	18. W jaki sposób organizmy zdobywają pokarm?	• określa, czy podany organizm jest samożywny czy cudzożywny • podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych	• dzieli organizmy cudzożytne ze względu na rodzaj pokarmu • podaje przykłady organizmów roślinożernych • dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców	•	• wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny • wymienia cechy roślinożerców • wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożytne	• omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny • określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi	• prezentuje
	19. Poznajemy zależności pokarmowe między organizmami.	• wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników • układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów	• wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność • wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe • podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego		• podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi • wymienia przedstawicieli pasożytów • wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego	• omawia rolę destruktorów w łańcuchu pokarmowym	• wyjaśnia, o • pokarmowa • uzasadnia, • jednego z ogniw • pokarmowego • doprowadzić d • innych ogniw

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca		Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
3. Rośliny i zwierzęta wokół nas	20. Obserwujemy rośliny i zwierzęta.	- wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie - podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka w domu - podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domu - rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodzie		- podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw - wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana - omawia zasady opieki nad zwierzętami - podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście		- rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe - wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin - określa cel hodowania zwierząt w domu - wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu - wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt - wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast	- opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy - formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie - wykonuje zielnik, w którym umieszcza pięć okazów	- prezentuje roślinę (ozdobną lub przyprawową) wymagania żywieniowe - przygotowuje i dodatkowo omawia temat zwierząt w najbliższych z
Podsumowanie działu 3			21., 22. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Poznajemy świat organizmów”					
		Dział 4. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka						
				Uczeń:				
1. Trawienie i wchłanianie pokarmu	23. Poznajemy składniki pokarmu.	- podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy - omawia znaczenie wody dla organizmu		- wymienia składniki pokarmowe - przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej		- omawia rolę składników pokarmowych w organizmie - wymienia produkty zawierające sole mineralne	- omawia rolę witamin - omawia rolę soli mineralnych w organizmie	wymienia niedobory witamin
	24. Jak przebiega trawienie i wchłanianie pokarmu?	- wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie żuć pokarm - uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem		- wymienia narządy budujące przewód pokarmowy - omawia rolę układu pokarmowego - podaje zasady higieny układu pokarmowego - wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego		- wyjaśnia pojęcie trawienie - opisuje drogę pokarmu w organizmie - omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu	- wyjaśnia rolę enzymów trawiennych - wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu	- omawia rolę - wspomagający

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
2. Układ krwionośny transportuje krew	25. Jaką rolę odgrywa układ krwionośny?	- wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne - wymienia rodzaje naczyń krwionośnych - mierzy puls	- omawia rolę serca i naczyń krwionośnych - pokazuje na schemacie poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych - podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia	•	- wymienia funkcje układu krwionośnego - wyjaśnia, czym jest tętno - omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie	- wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny - podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego	proponuje ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego
3. Układ oddechowy zapewnia wymianę gazową	26. Jak oddychamy?	- pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy - wymienia zasady higieny układu oddechowego	- wymienia narządy budujące drogi oddechowe - wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wdechu i wydechu - określa rolę układu oddechowego - opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu	•	- określa cel wymiany gazowej - omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego - wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyściełane przez komórki z rzęskami	- wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego - wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach	planuje i prowadzi doświadczenie na temat obecności pary wodnej w wydychanym powietrzu
4. Szkielet i mięśnie umożliwiają ruch	27. Jakie układy narządów umożliwiają organizmowi ruch?	- wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu - omawia dwie zasady higieny układu ruchu	- wymienia elementy budujące układ ruchu - podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu - wymienia trzy funkcje szkieletu - wymienia zasady higieny układu ruchu - wyjaśnia pojęcie stawu	•	- rozdziela rodzaje połączeń kości - podaje nazwy głównych stawów u człowieka - wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem	- na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach - omawia pracę mięśni szkieletowych	wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolenia należy szczególnie dbać o postawę ciała
5. Układ nerwowy kontroluje pracę organizmu	28. Jak organizm odbiera informacje z otoczenia? Narząd wzroku.	- wskazuje na planszy położenie układu nerwowego - wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów	omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów	•	omawia zasady higieny układu nerwowego	- wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów - wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia - podaje wspólną cechę narządów węchu i smaku	- wskazuje na modelu elementy budowy soczewki, siatkówki - omawia, jak powstaje obraz przedmiotu

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
	29. Jak organizm odbiera informacje z otoczenia? Narządy: węchu, smaku, słuchu i dotyku.	- wymienia zadania narządów smaku i powonienia - wymienia, podając przykłady rodzaje smaków - wymienia dwa zachowania wpływające niekorzystnie na układ nerwowy	- omawia rolę skóry jako narządu zmysłu - wymienia zasady higieny oczu i uszu		- wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową - omawia zasady higieny układu nerwowego	- wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych - uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów - na podstawie doświadczenia formułuje wniosek dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia	
6. Układ rozrodczy umożliwia wydawanie na świat potomstwa	30. Jak jest zbudowany układ rozrodczy?	- wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego - rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską	- wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy - określa rolę układu rozrodczego - omawia zasady higieny układu rozrodczego (B); - wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu - wyjaśnia pojęcie zapłodnienie		omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego	- omawia przebieg rozwoju nowego organizmu - wskazuje na planszy narządy układu rozrodczego męskiego i układu rozrodczego żeńskiego	wyjaśnia p w budowie uk żeńskiego i mę
7. Dojrzewanie to czas wielkich zmian	31. Dojrzewanie to czas wielkich zmian.	- podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci - podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania	- wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców - omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania		opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania	wyjaśnia na przykładach, czym jest odpowiedzialność	prezentuje dotyczące zag mogą być nara w okresie doj
Podsumowanie działu 4		32., 33. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Odkrywamy tajemnice ciała człowieka”					
		Dział 5. Odkrywamy tajemnice zdrowia					
		Uczeń:					

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
1. Zdrowy styl życia	34. Jak dbać o higienę?	- wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia - korzystając z piramidy zdrowego żywienia, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach - wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk - omawia sposoby dbania o zęby	- podaje zasady prawidłowego odżywiania - wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry - opisuje sposób pielęgnacji paznokci - wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży - podaje przykłady wypoczynku czynnego i wypoczynku biernego - wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu	•	- wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia - wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia - opisuje sposób pielęgnacji skóry – ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania - wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej	- wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia - omawia skutki niewłaściwego odżywiania się - wyjaśnia, na czym polega higiena osobista - podaje sposoby na uniknięcie zakażenia się grzybicą	przygotow prawidłowego trzy dni, który odpowiedni w dojrzewania
2. Choroby zakaźne i pasożytnicze	35. Poznajemy choroby zakaźne.	- wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych i zwierząt pasożytniczych - wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową - wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych przez uszkodzoną skórę	- wymienia przyczyny chorób zakaźnych - wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową - omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową - omawia przyczyny zatruć - określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę - wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową	•	- wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową - wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie - omawia objawy zatruć	- porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy - klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje ich przykłady - charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka - opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych - wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę	- wyjaśnia, o szczepionki - przygotow temat objawów i sposobów po w przypadku z nią

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
3. Jak postępować w niebezpiecznych sytuacjach?	36. Jak uniknąć niebezpiecznych sytuacji w naszym otoczeniu?	- wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie - określa sposób postępowania po użądleniu	- określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim - rozpoznaje owady, które mogą być groźne - odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów		- wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego - wymienia objawy zatrucia grzybami	- omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję - rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące	prezentuje informujący o w swojej okoli
	37. Niebezpieczeństwa i pierwsza pomoc w domu	- omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu - podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia - wymienia rodzaje urazów skóry	- podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu - przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach - omawia sposób postępowania w wypadku otarć i skaleczeń		omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości	omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń	
4. Czym jest uzależnienie	38. Uzależnienia i ich skutki.	- podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka - opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu	- podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać - podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm - podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie - prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji		- wyjaśnia, na czym polega palenie bierne - wymienia skutki przyjmowania narkotyków - wyjaśnia, czym jest asertywność	- wyjaśnia, czym jest uzależnienie - charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym - uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia	- uzasadnia zachowań aser - przygotow temat pomocy uzależnionym
Podsumowanie działu 5	39.,40. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Odkrywamy tajemnice zdrowia”						
Dział 6. Orientujemy się w terenie							
			Uczeń:				
1. Co pokazujemy na planach?	41. Co to jest plan?	- oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10 - rysuje plan biurka w skali 1 : 10	- wyjaśnia, jak powstaje plan - rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiary przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10		- wyjaśnia pojęcie skala liczbowa - oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50	- rysuje plan pokoju w skali 1 : 50 - dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu - wykonuje szkic terenu szkoły	- wykonuje e szkoły - wyjaśnia p mianowana, p

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca		Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena	
2. Jak czytamy plany i mapy?	42. Czytamy plan miasta i mapę turystyczną.	- wymienia rodzaje map - odczytuje informacje zapisane w legendzie planu		- wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda - rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych			- opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie - określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej	- odszukuje na mapie wskazane obiekty - przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy	porównuje planu miasta i turystycznej
3. Jak się orientować w terenie?	43. Jak się orientować w terenie?	- wskazuje kierunki geograficzne na mapie - odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę		- określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu - opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu			- wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy - orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu	orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie	dostosowuje orientowania n otaczającego t
	44. Ćwiczymy orientowanie się w terenie.								
Podsumowanie działu 6		45.,46. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Orientujemy się w terenie”							
Dział 7. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy									
				Uczeń:					
1. Rodzaje krajobrazów	47. Co to jest krajobraz?	- rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów - podaje przykłady krajobrazu naturalnego wymienia nazwy krajobrazów kulturowych - określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy		- wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów - wymienia rodzaje krajobrazów: naturalny, kulturowy - wyjaśnia pojęcie krajobraz kulturowy - wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka			- wyjaśnia pojęcie krajobraz - wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz - omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych - wskazuje naturalne składniki krajobrazu najbliższej okolicy	opisuje krajobraz najbliższej okolicy	wskazuje p i negatywne sk przekształceń najbliższej oko
2. Ukształtowanie terenu	48. Poznajemy formy terenu	- rozpoznaje na ilustracji wzniesienia i zagłębienia - wyjaśnia, czym są równiny		- omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia - wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy			- opisuje wklęsłe formy terenu - opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy	- klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości - omawia elementy doliny - wykonuje modele wzniesienia i doliny	przygotow prezentację o n formach terenu i na świecie

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
3. Czy wszystkie skały są twarde?	49. Czy wszystkie skały są twarde?	przyporządkowuje dwie pokazane skały do poszczególnych grup	- podaje nazwy grup skał - podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych	•	- opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych - rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy	- opisuje skały występujące w najbliższej okolicy - omawia proces powstawania gleby	przygotowuje opis z najbliższej okolicy
4. Wody słodkie i wody słone	50. Wody słodkie i wody słone	- podaje przykłady wód słonych - wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy	- podaje przykłady wód słodkich – w tym wód powierzchniowych - wskazuje różnice między oceanem a morzem - na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących - wymienia różnice między jeziorem a stawem	•	- wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone - wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych - omawia warunki niezbędne do powstania jeziora - porównuje rzekę z kanałem śródlądowym	- charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi - omawia, jak powstają bagna - charakteryzuje wody płynące	- prezentuje „naj” – najdłuższe jezioro, największe jezioro, głębokość oceanu - wyjaśnia, czym jest lądolód
5. Krajobraz wczoraj i dziś	51. Krajobraz wczoraj i dziś	- rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy - podaje dwa przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy	- wymienia, podając przykłady, od jakich nazw pochodzą nazwy miejscowości - podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych	•	- omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa - omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu - wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości	- podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu - wskazuje źródła z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości	- przygotowuje prezentację multimedialną o zmianach w krajobrazie - temat zmian krajobrazu - multimedia - pt. „Moja miejscowość i dziś”
6. Obszary i obiekty chronione	52. Obszary i obiekty chronione	- wymienia dwie/trzy formy ochrony przyrody w Polsce - podaje dwa przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych - wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła	- wyjaśnia, czym są parki narodowe - podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody - omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych	•	- wyjaśnia cel ochrony przyrody - wyjaśnia, czym są rezerваты przyrody - wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną - podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy	- wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym - na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa	prezentuje formę – informację o ochronie przyrody w najbliższej okolicy: gminie i województwie
Podsumowanie działu 7		53.,54. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy”					

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
		Dział 8. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie					
		Uczeń:					
1. Warunki życia w wodzie	55. Poznajemy warunki życia w wodzie	• podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie • wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie	• omawia na przykładach przystosowania zwierząt do życia w wodzie • wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimę	•	• omawia na przykładach przystosowania roślin do ruchu wody • omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne	• wyjaśnia pojęcie plankton • omawia na przykładach przystosowania zwierząt do ruchu wody	• prezentuje o największych żyjących w środowym
2. Z biegiem rzeki	56. Poznajemy rzekę	• wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, bieg środkowy, bieg dolny, ujście	• podaje dwie nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki • omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki	•	• wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki • porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki	• rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki • omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki	• porównuje zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki
3. Życie w jeziorze	57. Poznajemy warunki życia w jeziorze	• przyporządkowuje na schematycznym rysunku odpowiednie nazwy do stref życia w jeziorze • odczytuje z ilustracji nazwy dwóch/trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora	• podaje nazwy stref życia w jeziorze • wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej • rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża	•	• charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej • wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora • wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej • charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków strefy przybrzeżnej do życia w wodzie	• charakteryzuje poszczególne strefy jeziora • rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami • układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze	• przygotowuje na temat trzech organizmów typowych dla jeziora • prezentuje na temat jeziora światie

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena bardzo dobra
4. Warunki życia na łądzie	58. Warunki życia na łądzie	- wymienia czynniki warunkujące życie na łądzie - omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury	omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury	•	- charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające je przed utratą wody - wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru	- omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin - opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych - wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła	prezentuje temat przystosowań dwóch/trzech zwierząt do życia w ekstremalnych warunkach lądowych
5. Las ma budowę warstwową	59. Poznajemy budowę lasu i panujące w nim warunki	- wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji - wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu - podaje trzy zasady zachowania się w lesie	- podaje nazwy warstw lasu - omawia zasady zachowania się w lesie - rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu	•	- charakteryzuje warunki abiotyczne panujące w poszczególnych warstwach lasu - rozpoznaje pospolite grzyby jadalne	charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach	omawia warunki środowiskowe gatunków zwierząt w poszczególnych warstwach lasu
	60. Jakie organizmy spotykamy w lesie?						
6. Jakie drzewa rosną w lesie?	61. Poznajemy różne drzewa	- podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych - rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste	- porównuje wygląd igieł sosny z igłami świerka - wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek - wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych	•	- porównuje drzewa liściaste z drzewami iglastymi - rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste - rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych - wymienia typy lasów rosnących w Polsce	podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych	prezentuje temat roślin iglastych pochodzących z regionów świata uprawiane w Polsce
7. Na łące	62. Na łące	- podaje dwa przykłady znaczenia łąki - wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw - rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych	- wymienia cechy łąki - wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej - przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące	•	- omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku - rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące - wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki	- przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki - uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt	wykonuje zadanie z poznanych roślin łąkowych lub zwierząt

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena
8. Na polu uprawnym	63. Na polu uprawnym	- wymienia nazwy zbóż - rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto - podaje przykłady warzyw uprawianych na polach	- omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych - rozpoznaje nasiona trzech zbóż - wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami - uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu - wymienia nazwy dwóch szkodników upraw polowych		- wyjaśnia pojęcia: zboża ozime, zboża jare - podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw	- podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania - przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych - rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy	- wyjaśnia, w - człowiek może - dziko żyjące z - ochrony roślin - przez szkodnik
Podsumowanie działu 8		64.,65. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie”					